

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί Φίλοι, Κυρίες και Κύριοι,

Είναι χαρά και τιμή για μένα να βρίσκομαι σήμερα κοντά σας. Σας μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς του Διοικητικού Συμβουλίου και του Προέδρου του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος, Κ. Σαμουήλ Μάτσα, που δεν μπόρεσαν να είναι μαζί μας. Θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες στο Δήμο Βόλου, στο Μουσείο της Πόλης του Βόλου και στην τοπική Ισραηλιτική Κοινότητα για τη συγκινητική πρωτοβουλία τους να παρουσιάσουν την έκθεση του ΕΜΕ «Συναγωνιστής. Έλληνες Εβραίοι στην Εθνική Αντίσταση», για την φιλοξενία τους και για την άψογη συνδιοργάνωση.

Την πρώτη φορά που το ΕΜΕ ασχολήθηκε με το θέμα των Ελληνοεβραίων μαχητών της Αντίστασης, για την περιοδεύουσα έκθεσή του «Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων, 1941 – 1944» (2001), ακούστηκε μέσα στο χώρο του Μουσείου το παράπονο των ξεχασμένων πολεμιστών του βουνού, που ένιωθαν ότι η πατρίδα δεν τους τίμησε όπως έπρεπε, ότι δεν υπήρχε ένα μουσείο αφιερωμένο στην Αντίσταση στην Ελλάδα, όπως είχαν τόσες άλλες χώρες της Ευρώπης.

Τότε τέθηκαν τα ψήγματα μιας βαθιάς υποχρέωσης και ειλικρινούς επιθυμίας να τιμήσουμε αυτούς που πολέμησαν και ακύρωσαν την εντύπωση ότι οι Εβραίοι υπέκυψαν στο Ολοκαύτωμα χωρίς αγώνα. Το πλήρωμα του χρόνου ήρθε το 2007, όταν ξεκίνησε η συνεργασία του ΕΜΕ με τον ιστορικό ερευνητή Ιάσονα Χανδρινό και έγινε φανερή η μεγάλη αγάπη και γνώση του για το θέμα της Αντίστασης. Πέντε χρόνια αργότερα, μετά από έρευνες στη Ελλάδα, Ιταλία και Ισραήλ, συγκεντρώθηκαν με υπομονή, επιμονή, με εφευρετικότητα και μεράκι, 24 προσωπικές ιστορίες αντρών και γυναικών από διάφορες εβραϊκές κοινότητες της Ελλάδας, που πήραν τα όπλα μέσα στις δύσκολες και σκοτεινές μέρες της Κατοχής. Μετά τα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης του ΕΜΕ τον Απρίλιο του 2013, προστέθηκαν και τέσσερις νέες ιστορίες στο αρχείο των μαχητών της Αντίστασης. Πολύ νέοι οι περισσότεροι, πρόσφατα ξεσπιτωμένοι από το διωγμό, συχνά μόνοι και ορφανεμένοι, βρήκαν μια νέα, δυναμική οικογένεια στα βουνά και υπηρέτησαν τον ένοπλο αγώνα με πολλούς τρόπους, με θάρρος και αποφασιστικότητα. Χρίστηκαν συναγωνιστές, υπέρτατος τίτλος τιμής ανάμεσα στους μαχητές της ελεύθερης Ελλάδας και πολέμησαν ως ίσοι μεταξύ ίσων. Πολλοί προσέφεραν την υπέρτατη θυσία στα πεδία των μαχών ή αντικρίζοντας θαρραλέα το γερμανικό εκτελεστικό απόσπασμα και πρόσθεσαν έτσι τα ονόματά τους στο μεγάλο μαρτυρολόγιο του πολέμου ενάντια στο φασισμό. Ο Βόλος και η ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας αποτέλεσαν βασικότατο θέρετρο εκτεταμένης και επιτυχούς αντιστασιακής δράσης και ιδανικό προορισμό για την έκθεση αυτή.

Πολλές από τις μαρτυρίες των Εβραίων αντιστασιακών έχουν αποτυπωθεί σε βίντεο, και αποτελούν μέρος του Αρχείου Προφορικής Ιστορίας του ΕΜΕ, διατηρώντας τη φωνή τους ζωντανή για τις επόμενες γενιές. Παράλληλα, διασταυρώθηκαν περισσότερα από 500 ονόματα από τα 650, όπου υπολογίζεται το σύνολο των Εβραίων μαχητών, συλλέχθηκαν περισσότερες από 90 φωτογραφίες, καθώς και επιστολές, προκηρύξεις, αντιστασιακές

εφημερίδες, αυθεντικά αντικείμενα, οπλισμός και άλλο σχετικό υλικό. Αρχεία και ιδιώτες υποστήριξαν την έρευνά μας, συμβάλλοντας ουσιαστικά σε μια πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση. Οφείλουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους και στον καθένα χωριστά. Την έκθεση συνοδεύει δίγλωσσος κατάλογος, ενώ ο σκηνοθέτης Ντάβιντ Γαβριηλίδης δημιούργησε μια ταινία ντοκιμαντέρ 45', που διερευνά το θέμα της περιοδικής αυτής έκθεσης, μέσα από τους ανθρώπους, τον τόπο και το χρόνο.

Ενώ η μνημόνευση και απόδοση τιμής στους Εβραίους αγωνιστές, είναι το κύριο μέλημά μας, με την έκθεση αυτή, το ΕΜΕ τιμά στο πρόσωπό τους, όλους τους Έλληνες που πολέμησαν τον κατακτητή, με το όραμα της ελευθερίας και ενός καλύτερου κόσμου.

Η πρώτη περιοδική έκθεση στο ΕΜΕ διάρκεσε περισσότερα από δύο χρόνια και στο διάστημα αυτό την επισκέφτηκαν περίπου 7.500 μαθητές. Δεν θα μπορούσαμε να φανταστούμε καλύτερη συνέχεια γι' αυτή μας την προσπάθεια, από την μετεξέλιξη της έκθεσης σε περιοδεύουσα μορφή, με πρώτο σημαντικό σταθμό της το Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης, όπου παρουσιάστηκε από τον Σεπτέμβριο του 2014 και για ένα έτος, ενώ έπεται η παρουσίασή της στα Ιωάννινα, την άνοιξη του 2016. Ακόμη, με φροντίδα της εκεί ελληνικής πρεσβείας, ο «Συναγωνιστής» εγκαινιάστηκε στην Ουάσιγκτον, τον Απρίλιο του 2015, και συνεχίζει το ταξίδι του στις ΗΠΑ.

Σας ευχαριστούμε για την ευκαιρία που μας δίνετε, να τιμήσουμε και τους Εβραίους μαχητές της Βόλου, στη Θεσσαλία, που η έκθεση ονομάζει «Ανταρτομάνα».

Σας ευχαριστώ.

Ζανέτ Μπαττίνου
Διευθύντρια ΕΜΕ
Νοέμβριος 2015